

Bláboly neumělcovy. – část 2.

Čtení je nedoporučeno, na vlastní nebezpečí duševní újmy a umělcům výslovně zakázáno. Džaurové z EU to nebylo předloženo ke schválení, tak neriskujte.

Protože na část č.1 bylo reagováno shovívavě, nepřišla žádná hrozba násilím ani obálka s nábojnicí nebo policejní předvolání k podání vysvětlení, dovolím si s polichocenou ješitností pokračovat:

Víme tedy, jak velký obraz dokážeme zarámovat. Teď je třeba se rozhodnout, na co budeme malovat. Protože bude později řeč jen o barvách olejových případně temperových, zaměříme se hlavně na podklady vhodné pro ně. Historicky nejstarším podkladem je asi dřevo. Jeho příprava je náročná, popsaná v odborné literatuře a do toho já fušovat nemohu a nechci. Nabízí se ovšem dřevěná překližka. Když jsem pracoval ještě ve fabrice, přicházely v překližkových obalech balíky kaučuku a nebyl problém překližku za pár haléřů nakoupit jako odpad. Později ve školství se zase jednou likvidovala překližková příčka oddělující kabinet od učebny. Zabránil jsem vypomáhajícímu zdivočelému žactvu, aby překližku poničilo a na dvoukoláku (auto celoživotně nemaje) jsem si ji odvezl, v té době bez tušení, k čemu ji použiju. Ale socialismem jsem byl odchován k úspoře jakéhokoliv materiálu, a proto jsem zhruba v téže době také v železářství nakoupil hromadu desek zbytkového sololitu, opět jako korunovou záležitost. Hodně ho sice padlo pod podlahovinu, ale pořád jsem s tím, co zbylo, ještě asi 30 let vydržel. To zde obšírně uvádím jen na vyprovokování a inspiraci, jak se k takovým materiálům lze také dostat. Zbytkový sololit mi dnes dodává jeden truhlář, vyrábějící kuchyňské linky. A právě sololit byl prvním podkladem, na který jsem začal matlat olejové barvy (jaké a jak jsem k nim přišel, bude pohádka na dobrou noc zase někdy později).

Hned první problém byl ten, že solit je strašně žíznivý, prakticky okamžitě vycucne olej z barvy a ta se pak obtížně roztírá. Jakožto aktivní chalupář jsem tedy sololit experimentálně natřel z obou stran latexem a taktéž experimentálně na jinou desku fermeží. Obě možnosti se osvědčily, dnes se držím spíše toho latexu, fermež mne v případě náhlého neuměleckého záchvatu zdržuje, latex rychle vysuším horkovzdušnou pistolí. (Sušival jsem to i na slunci, na radiátorech a podobně.) Každopádně je to nutné i z toho důvodu, že sololit snadno nabírá vzdušnou vlhkost a ve větších plochách se začne kroutit a vlnit. V případě hotového obrazu, hlavně je-li s ním počítáno na pozdější umístění v Ermitáži či Louvru, by to byl dost průšvih. Případné stopy po tahu štětce při nátěru latexem lze dobře zlikvidovat ještě zamokra molitanovým válečkem.

Olejová barva drží spolehlivě na čemkoliv, hlavně na rukách, ošacení, desce stolu, na stojanu, na tváři i na sololitu a překližce. S temperou se musí opatrně zaexperimentovat, na mastné fermeži je to špatné, na latexu drží dobře (na Balakrylu hůře, je moc hladký) a na hladké straně sololaku (což je sololit s lakovanou jednou stranou) může a nemusí držet, dá se někdy snadno seškrábnout.

Jestli malovat na lícovou (hladkou) nebo rubovou (často s drobným reliéfem připomínajícím tkaninu) je otázkou (ne)uměleckého záměru. Na rubovou stranu, má-li zmíněný povrch, padne zřetelně více barvy.

Pro překližku platí víceméně totéž, co pro sololit. Může být ovšem dost hrubá, s vylomenými třískami a podobně. Pak je vhodné ji zatmelit a přebrousit. Jako tmel se dá použít běžně prodejný dřevotmel, ale uspěl jsem i s hmotou, která vznikne smícháním dřevného prachu (například po broušení parket) s latexem a sádro. Rychle to díky sádře ztvrdne a latex zase zajistí dobré spojení se dřevem, dřevný prach je plnivo, ale můžete ho nahradit třeba plavenou křídou. Sádra se navíc při tvrdnutí roztahuje, takže nevznikají žádné praskliny, u cementu je tomu naopak. Je to vyzkoušené, nejsou s tím problémy.

Další materiál, na který se dá dobře malovat je silnější lepenka, ale není vhodná na větší formáty právě kvůli snadnému kroucení, prohýbání, vlnění, o jiných tanečních variacích ani nemluvě. (Ale nezavrhovat!)

Maloval jsem i na jakousi drolivou dřevotřísku, v níž přišla zabalená nová lednička, ale tam hrozilo, že se obraz časem může rozlomit, a navíc jsem ten materiál už pak nikdy neviděl.

Olejomalba je spojena v očích veřejnosti odborné i laické hlavně s plátnem. Dnes už asi málokdo tuší, že to byla původně levná náhražka pracně připravovaných dřevěných desek. Dál to už opravdu nečtete, praví umělci již jistě znechuceně odpadli při předchozích větách, a nerad bych riskoval žalobu pro duševní újmu u těch ostatních.

Plátno se oficiálně napíná na blindrám. Když jsem viděl, jak se to dělá, padlo na mne nechutenství. Nicméně to plátno mne lákalo. Tak jsem si vymyslel (opravdu, i když jsem později viděl, že to praví umělci také někdy tajně dělají), že plátno nalepím na sololit, sololak, překližku nebo lepenku. Všechno funguje. Lepím to latexem. Je to (či dříve byla) vlastně látka z mé chemické specializace stejná jako populární lepidlo Herkules. Totiž polyvinylacetát, při stárnutí se uvolňuje kyselina octová, to asi znáte z používání Herkulesu, je po octu cítit. Latex je ovšem podstatně levnější než Herkules. Natře se s ním podklad, za mokra se k tomu přitiskne plátno, dlaněmi se roztáhne od středu ke krajům. Plátno se vyplatí mít nastřížené a přídávkem 3-5 cm na každé straně na přehnutí kolem okraje. Ono zvlhne, stane se vláčným, protáhne se ve všech směrech. Přípravky ohnete přes okraj a přilepíte i z rubové strany. Je to tedy dost špinavá záležitost, takže pracovní oděv lze doporučit, jemné duše si nakradou v samoobsluze jednorázové rukavice na odběr pečiva, čuně jako já to dělá holýma rukama a pak utíká si je umýt pod teplou vodou. Dobře se to vyhlazuje starým fotoválečkem. Nakonec klidně natřete i lícovou stranu plátna. Můžete latexem, balakrylem (polyvinylakrylátem), směsí latexu a sádry,... záleží na tom, zda chcete zachovat viditelnost struktury plátna či to nakonec vybrousit dohladka (V tom případě bacha na možné protržení plátna!). Jeden přítel, dobře zavedený umělec, do latexu přidává plavenou křídou, olejová barva rychleji ztuhne a nemusí se na další vrstvu dlouho čekat. Na takovém podkladě bude dobře držet barva olejová, temperová nebo akrylová. Plátno se po vyschnutí samo ještě vypne (stejný efekt znáte jistě z tapetování). Sušení můžete opatrně (!) urychlit horkovzdušnou pistolí, ale opravdu opatrně (!!), aby se nezačala vařit voda v latexu pod plátnem, dělalo by vám to bubliny, které tkaninu od podkladu odtrhnou a prakticky se to nedá dodatečně napravit.

A propos – plátno. Dá se koupit i docela levně v akcích LIDLu. Jednu roli mám, ale ještě jsem na ni nesáhl, to až budu tvořit pro Národní galerii v příštím životě. Moje pečovatelka-manželka pustila do příbuzenstva zvěst, jejímž následkem se mi sešla hromada starých prostěradel a sypků, a to občanských i nemocničních. Z těch hrubších si šiju včelařské oblečení a malířské haleny, na ty jemnější maluju. Mám o „plátno“ doživotně vystaráno.

Ne aby vás napadlo dělat to jako já!

(Pokračování příště...budu-li živ)